

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XVIII. Prudens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

Magno igitur hunc animo esse oportet, qui non admittat insultus alicuius passionis. Nam *magni animi est proprium, esse placidum tranquillumque, etiam offensiones supernè despicerè.* Senec. quin imò *speciosius iniuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odij pertinaciâ.* Id maximè Iudicibus congruit, vt scire, ita & facere. Quid enim turpius Iuliano Apostatâ, qui cùm ius diceret, rusticos coram se de iure disceptantes nō conuiciis modò, sed & pugnis quatiebat? Rectius Pyrrhus nobilis lanista discipulis ponere iram iubebat. *Ira, inquit, turbat artem. si in ea arte, quæ iræ apta putatur, quid in diuini, humanique Iuris scientia dicendum? Non te, inquit Iob, c. 36. ergo superet ira, vt aliquem opprimas. sed aufer iram à corde tuo. Eccles. 11. & Apost. ad Ephes. 4. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis, cum omni malitia.*

5. *Judices, inquit Felix 2. in epist. c. 21. & accusatores tales esse debent, qui omni careant suspitione, & ex radice charitatis suam desiderent promere sententiam.* & Leo, *odio habeant peccata, non homines; corripiantur tumidi, tolerantur infirmi.* & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non seuerius plectatur animo, sed medentis. c. 2. dist. 86. Ideoque non viâ regiâ statim semper ad flagra & supplicia eundum est. Sæpè monitio suffecerit, nunquam nisi eâ præuiâ accusatio admitti solet. c. 2. de accus. q. 7. c. 15. vt diuina monita exigunt, Matth. c. 18. Luca c. 17. Iudices ad pœnas semper prompti audiant illud Osee, c. 5. *Audi domus Israel, & domus regis ausculta, quia vobis Iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor.*

C A P V T XVIII.

Prudens.

1. *Prudentia Iudici necessaria. que illa?* **N** Vllum Numen abest, si sit Prudentia: alioquin sapè honestas rerum causas, nisi Iudicium adhibeas, perniciosi exitus sequuntur. Prudentia ergò Magistratui necessaria est. Ea si quidem est recta ratio agendorū. Cui Prudentiæ & discretionis deest virtus, hunc paruo naso esse intelligit Greg. in Pastor. *qualem lex diuina vetuit ordinari: Paruo, inquit, naso est, qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est. naso quippe odores fœtoresq; discernimus. Rectè ergò per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Sæpè si quidem*

dem

dem seruitia virtutes esse mentiuntur: ut tenacitas, parcimonia: effusio, pietas, velit videri. c. 6. dist. 41. Bene Nicephorus: Ij qui in vna Dei cognitione, omnes cogitationes ponunt; hi montes & spelunca conueniunt; at qui cum virtute & pietate civilem etiam viuendi rationem edidicit; & notitiam sibi comparauit rerum variarum; ille verò populum ad optima ducere idoneus est. Prudentiam primum officij fontem vocat D. Ambros. lib. 1. de offic. c. 27. & D. August. lib. 1. de lib. arb. c. 13. Prudentiam dicit esse scientiam rerum appetendarum, & fugiendarum, quomodo & Arist. l. 6. Ethic. c. 5. Prudentiam habitum esse, cum ratione vera circa bona humana actiuum. & c. 6. non esse eam ob cognitionem honesti, sed ob actionem. Vnde c. 7. Prudenti, inquit, maximè opus est rectè consultare. quæ prima est illius functio: altera in bene iudicando; & tertia in exequendo consistit. Neque enim sinit Prudentia in iudicando, sed vlteriùs voluntatem mouet, vt vbi consuluit, & quid sit agendum censuit, id faciat. Vnde practicè Cicero (vt multa alias) de fin. Prudentiam asserit in delectu bonorum cerni. & D. Thomas Prudentiam esse in intellectu practico, pertinere ad virtutem actiuam, mediam esse inter virtutes morales, & intellectuales, requiri ad vitam actiuam, inuenire modum in virtutibus; quarum sanè auriga est. & quia rectè iudicare, rectè consultare, rectè exequi non potest; qui vitium in consilio habet: sequitur Prudentiam veram non esse; nisi in viris bonis apud quos virtutes hospitentur, quod rectè Ambros. de offic. l. 1. c. 14. Prudentia, inquit, cum omnibus bonis habet consortium, nam quomodo potest vtile consilium dare, nisi habeat Iustitiam? vt induat constantiam, mortem non reformidet, nullo terrore, nullo reuocetur metu, nullà adulatione à vero deslectendum putet, exilium non refugiat, quæ nouerit sapienti patriam mundum esse, egestatem non timeat, quæ nihil deesse sapienti sciat, cui totus mundus diuitiarum est. Quis enim precelsus illo viro, qui quæ moueri nesciat, contemptum habet pecuniarum, & pelut ex arce quadam disticiat hominum cupiditates? Quod si qui fecerit, hunc homines supra hominem esse arbitrantur. Prudentia vt vniuersim cum virtutibus habet commercium, ita in omni hominum, negotiorum genere versatur. Cicero lib. 4. de fin. communem quandam facit Prudentiam, quam omnes, qui cuique artificio præsumt, debent habere.

Ea quæ in singulis est, personalis rectè dicitur, facit hominem simpliciter prudentem. Arist. c. 8. quæ quis in singulis actionibus, quid agendum sibi sit prospiciat. succedit

2.
Quæ circa
iudicis offi-
cium in iure
dicundo,
politica, im-
perio.

TRIUMPHO

D 2

œcono-

omnium fines regere, prudentia debet. *Melior est sapientia quam vires, & vir prudens, quam fortis.*

Prudentiæ defectu plures in Gallia atque alibi reges, regno exuti sunt. In Brabantia etiam nostra Ioannis & Aleidis ducum primogenitus à proceribus in monasterium Affliginiense missus est, & ibi tonsus. Sed rectius est à Baronibus & Comitibus Portugallia in administratione regni, sine Regis, filiorumque præiudicio, assumptus Regis frater. & id factum ab Innocentio III. probatū in c. 2. de supplen. negl. Prælat. in 6. Meliores etiam Brabantia mores habent, ut Duci Røip. impari surrogetur Ruardus, siue Dictator, qui bellū administret, & Remp. sine successione interruptione. *Vbi non est gubernator prudens, populus corruet; salus autem ubi multa consilia. Prou. c. 5. nam astutus videt periculum, & absconditur; simplices perripunt, & damnū accipiunt. Prou. 22.*

Prudentia legalis præter ea quæ ad statum publicum pertinent, valdè elucet in æstimatione probationum, præsumptionum, eorumque omnium; quæ arbitraria nostris dicuntur. de quibus, bone Deus! quanta exstant volumina! neque tamen tanta, quin & factorum infinitudo plura completatur. ut vix lis vna non aliquid habeat, quod simul ab auctoribus cum omnibus quæ circumiacent, elucidatum non sit. In plerisque nec legales, nec lesbia regulæ Iudicem ducunt. quinimò ad religionem eius pleraque remittunt, testium fidem, & instrumentorum energiam, præsumptionum inuicem, & cum aliis probationum generibus hostiliter concurrentium efficaciam, testimoniorum, monumentorumque pugnam. æstimare, discernere, dirimere, plerumque non præscripto Iure, sed arbitrio singulari debebit. qua ex causa vel maximè verum esse credendum est, quod tradit Quintil. *Inst. l. 6. c. ult. plus valere in Iudice prudentiam, quam doctrinam tantum, quia illa est doctrina regula, negotio applicanda, ut accidit in architectis; sed etiam quòd ea quæ legibus doceri non possunt, prudentia in singulis negotiis, ex iis principiis decidat, per quæ legum conditores decernunt ex rebus ipsis. Ius quod in causa positū est metiatur ex personis, causisque æstimet, in arena, sub dio, sub manu consiliū capiat, semper quidē in omni controuersia rationem animamque legis considerando, ipsamque equitatē, quam natura animis nostris inculpsit, eum clari aliquid Iuris nō est, ex fontibus atque capitibus iusti, æqui, & boni deducendo. Quò sensu accipio, quòd inquit Cicero, *Fremant omnes licet, bibliothecas omnium Philosophorum vnus mihi videtur.* XII. Tabul. libellus, si qui legunt*

fontes & capita viderit, & auctoritatis pondere, & utilitatis magnitudine superare. Christus Apostolos, dum ad prædicandum mitteret, prudentes esse iussit sicut serpentes, & simplices sicut columbas. Serpentes quidem omnem curam collocant in seruando capite, reliqua fortunæ permittunt. Sed non sufficit Christo; innocentiam insuper requirit columbarum. & David: *Super inimicos meos prudentem me fecisti, mandato tuo.* Psal. 118.

CAPVT. XIX.

Sobrius.

1.
Incommoda
intemperantia,
ebrietas.

PRudentiam omnem euertit intemperantia. *Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas: omnis qui cum eis miscetur, non erit sapiens. Vbi ebrietas dominatur, ibi libido, & furor. Vinolentum sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. c. 3. 4. 5. dist. 35. 2. 7. dist. 44. Filij sapientiæ intelligunt, nec in abstinentendo nec in manducando esse Iustitiam, sed in equanimitate tolerandi inopiam, & in temperantia per abundantiam non se corrumpendi atque opportunè sumendi, vel non sumendi ea, quorum non vsus, sed concupiscentia reprehendenda est. c. 4. d. 40. Iudices ergo Magistratusque concernit ea cautio in primis. nam qui ad clauum Reip. sedent, si furere cœperint, quomodo gubernacula rectè dirigent? quis furor ebrietati par est? Cœperunt Principes furere à vino. Osæ 7. Noli regibus ò Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est tibi regnat ebrietas. & ne fortè bibant & obliuiscantur Iudiciorum, & mutant causam filiorum pauperis. Prou. c. 31. Vinum & mulieres apostat are faciunt sapiētes. Eccl. c. 19. Sacerdos & Propheta nescierunt, præ ebrietate absorpti sunt à vino, errauerunt in ebrietate, nescierunt Videntem, ignorauerunt Iudicium. Isa. c. 28. Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor. Osæ c. 4.*

2.
Cauenda
Iudici.

Iudex ergo Magistratusque, quem excordem vecordemque numquam esse licet, numquam secreti proditorem, iudiciorum oblitum, aut iustæ causæ præuaricatorem, numquam à sapientia apostatam, numquam hanc cicutam intra fauces admittet, quæ auferat memoriam, dissipet sensum, confundat intellectum, faciat de homine bestiam, de robusto infirmum, de prudente fatuum, apage ista circæa pocula, & qui *Alexandri poculum sic bibunt, vt Æsculapij indigeant. Vsus vini grauat animam, sensus hebetat, corpus onerat.* Sed neque ad vnā id horam, at vitia vino